

ПРОГРАМ РАДА¹**ISS/KS E194****Посуђе и прибор у додиру са храном**

Овај програм рада донет је на седници комисије која је одржана 15. априла 2013. године, а одобрио га је Стручни савет за опште области стандардизације на седници одржаној дописним путем (преписком) у периоду од 25. априла до 08. маја 2013. године.

1 Увод

Предмет рада Комисије за стандарде и сродна документа KS E194, *Посуђе и прибор у додиру са храном* (у даљем тексту: Комисија KS E194), обухвата стандардизацију захтева у погледу производње посуђа, прибора и амбалаже у додиру са храном, укључујући опште хемијске методе испитивања материјала који долазе у додир са храном.

Комисија за стандарде прати рад техничких комитета ISO/TC 186, *Стони прибор и декоративно метално посуђе*, и ISO/TC 166, *Керамичко посуђе, стаклено и стакло керамичко посуђе у додиру са храном*, Међународне организације за стандардизацију (ISO) и Техничког комитета CEN/TC 194, *Посуђе и прибор у додиру са храном*, Европског комитета за стандардизацију (CEN).

Комисија KS E194 образована је решењем директора Института о образовању комисије бр. 12960/3-26-02/2008 од 16. 06. 2008. године и решењем директора Института о саставу Комисије бр. 12960/8-26-02/2008 од 26. 08. 2008. године. Тренутно активна комисија KS E194 формирана је решењем директора Института бр. 121/1-26-01/2013 од 10. 01. 2013. године, на основу одлуке Стручног савета за опште области стандардизације о утврђивању предлога за обнављање састава Комисије бр. 2843/32-20-02/2012 од 26. 12. 2012. године. Постојећим решењем измењен је назив Комисије у складу са *Интерним правилима стандардизације – Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде* (ИПС 2:2013), проширена је област рада и замењени су неки од чланова Комисије из првобитног састава. Комисија KS E194 је образована ради:

– доношења, преиспитивања и повлачења српских стандарда и сродних докумената у наведеној области рада, у складу са интерним правилима и упутствима Института за стандардизацију Србије;

– обезбеђивања усаглашености српских стандарда и сродних докумената са европским и међународним стандардима у наведеној области рада;

¹ При преводу на енглески језик треба користити израз „BUSINESS PLAN“

- учествовања у изради и преиспитивању стандарда и сродних докумената које доносе европске и међународне организације за стандардизацију у наведеној области рада;
- и других послова које предложи надлежни стручни савет.

Комисија KS E194 има задатак да доноси потребне одлуке и обавља потребне послове у вези са преузимањем свих европских стандарда и сродних докумената из надлежности Техничког комитета CEN/TC 194.

У случају оправдане потребе, за предмете стандардизације из области рада Комисије KS E194 за које не постоје европски стандарди и сродни документи и не предстоји њихово доношење, Комисија може да донесе одлуку о преузимању међународних стандарда и сродних докумената, а уколико они не постоје и не предстоји њихово доношење, може да донесе одлуку о преузимању националних стандарда и сродних докумената других земаља, као и о доношењу изворних српских стандарда и сродних докумената.

2 Пословно окружење

2.1. Опште

Пратећи политичке, економске, техничке, правне и друштвене токове у Републици Србији може се сагледати пословно окружење индустријске производње по секторима, односно по индустријским гранама.

Потребе на тржишту диктирају потребу за преузимањем стандарда у национални систем за стандардизацију. Продаја лоших или небезбедних производа, без обзира да ли се увозе или производе у Европи, може да нанесе озбиљне штете угледу компанија, тако да је у интересу произвођача да постоје признати и прихваћени међународни/европски стандарди. Због свега претходно наведеног, Комисија KS E194 израђује и доноси пре свега стандарде према програму комитета ISO/TC 186, ISO/TC 166 и CEN/TC 194.

Један део преузетих стандарда из области посуђа и прибора у додиру са храном су обухваћени Директивом 97/23/ЕС (*The Pressure Equipment Directive*) која се односи на све пројектанте и произвођаче опреме под притиском која је намењена извозу у земље чланице ЕУ. Ова директива има широк предмет и подручје примене и обухвата пројектовање, производњу и оцењивање усаглашености опреме под притиском и склопова под притиском са максималним дозвољеним притиском већим од 0,5 bar. Влада Републике Србије усвојила је Правилник о техничким захтевима за пројектовање, израду и оцењивање усаглашености опреме под притиском, усаглашене са европским Директивом за опрему

под притиском 97/23/ЕС и европском Директивом за једноставне посуде под притиском 2009/105/ЕС. Правилници су објављени у „Службеном гласнику РС” бр. 087/2011.

Такође, део преузетих стандарда из области посуђа и прибора у додиру са храном је обухваћен Директивом 2001/61/ЕС (*Directive on the use of certain epoxy derivatives in materials and articles intended to come into contact with foodstuffs*), а део је обухваћен Директивом 89/109/ЕЕЦ (*Directive on the approximation of the laws of the Member States relating to materials and articles intended to come into contact with foodstuffs*), које нису преузете у национално законодавство.

2.2. Квантитативни показатељи пословног окружења

Стандарди и спецификације из надлежности Комисије KS E194 користе се у пословном окружењу Србије као основ за производне и комерцијалне послове, било при уговарању послова између корисника и произвођача или трговаца наведених производа .

У будућности, може се очекивати у Кини и другим азијским земљама пораст тржишта за посуђем и прибором у додиру са храном у квантитативном смислу, док се у Северној Америци и Европи може очекивати само у квалитативном, а не у квантитативном смислу.

Стално повећање потражње за посудама и прибором за припремање хране, безбедним по здравље људи, широм света одговара повећању консолидације и спајања у индустрији. И сама трговина постаје све више глобална, тако да се и KS E194 суочава са све већом потражњом за међународним и европским стандардима у оквиру свог делокруга рада.

Пошто је научни инжењеринг широко развијен, међународна трговина посуђем и прибором у додиру са храном, која је обухваћена стандардима комитета ISO/TC 166, ISO/TC 186 и CEN/TC 194 (односно Комисије KS E194), прилично је распрострањена и вероватно ће се и даље ширити. Међутим, чињеница је да су многи производи власништво неколико великих мултинационалних произвођача. Ови производи се на тај начин продају широм света, па и код нас. Ако производи испуњавају прихваћене међународне и/или европске стандарде, онда постоји минимална потреба за испитивањима у појединим земљама што смањује специфичне трошкове набавке.

У Републици Србији технологија производње посуђа и прибора у додиру са храном је на нижем нивоу у односу на развијене земље и водеће произвођаче. Основне сировине за производњу се углавном увозе.

Област рада Комисије, посуђе и прибор у додиру са храном, обухвата велики број различитих производа према врстама материјала (керамичко, метално, стаклено и пластично посуђе и прибор), као и различите намене ових производа, као што су

кување, сервирање, транспорт, складиштење и паковање. Због тога је врло тешко дати детаљне статистичке податке о величини тржишта, који се односе само на обим рада комисије, будући да се информације из различитих индустрија често изражавају заједно. На пример, бројке које се односе на производњу стакла и производа од стакла могу да садрже податке о амбалажи и посуђу, као и другим производима, али је за Комисију KS E194 од значаја само посуђе.

Према подацима Републичког завода за статистику, промет у трговини на велико за предмете и опрему за домаћинство је 5 995 милиона РСД, а промет у трговини на мало за стакло, порцелан, посуђе, прибор за јело за домаћинство је 6 085 милиона РСД у Републици Србији током 2011. године.

2.3 Захтеви тржишта

Стандарди и сродни документи из области посуђа и прибора у додиру са храном које израђује Комисија KS E194 служе као основа за комерцијалне спецификације производа у трговини, као и за проверу квалитета тих производа. Купци стандарда из надлежности поменуте Комисије су у свим деловима ланца снабдевања, али су то пре свега произвођачи посуђа и прибора у додиру са храном, трговци, као и акредитоване лабораторије за испитивање и контролу наведених производа. Пошто су стандарди из надлежности Комисије KS E194 у релативно широкој употреби, њихово редовно иновирање је неопходно. Сукцесивни развој нових материјала или побољшање својстава постојећих материјала захтева додатно и континуирано праћење тржишта у циљу понуде одговарајућих савремених стандарда. Такође, основни захтеви који се прописују за производе из ове области јесу сигурност и безбедност при употреби.

2.4 Аспекти животне средине

Произвођачи посуђа и прибора у додиру са храном морају водити рачуна о заштити животне средине у складу са захтевима стандарда ISO 14001 и релевантним законским и другим прописима.

У складу са тим, заштита животне средине има за циљ:

- утврђивање и контролу свих ризика у вези са процесима и производима од пројектовања до одлагања производа после употребе;
- подизање економичности у потрошњи енергије и других природних ресурса, а посебно смањење штетног отпада и употребе опасних материјала, као и организовано прикупљање, класирање, одлагање, чување и правилно усмеравање секундарних сировина;
- обезбеђивање интерне и екстерне комуникације са запосленима у производњи и свим заинтересованим странама;
- континуирану едукацију запослених, као и других који раде за рачун компаније, укључујући и саветовање купаца и корисника.

3 Очекиване користи од рада Комисије KS E194

Очекиване користи од рада Комисије су:

- Успостављање принципа и правила за термине, дефиниције, перформансе, испитивање посуђа и прибора у додиру са храном;
- Усаглашавање националних стандарда са међународним и европским стандардима;
- Олакшавање веза између произвођача, лабораторија надлежних за испитивање и контролисање производа и крајњих потрошача.

Кроз примену српских стандарда који за основу имају међународне и/или европске стандарде очекује се рационализација средстава и материјала који се користе у овој области и истовремено испуњавање битних захтева у погледу безбедности посуђа и прибора у додиру са храном. На тај начин домаћи производи стичу потребне предуслове за постизање конкурентности у погледу квалитета на светском и европском тржишту. Такође, применом ових стандарда обезбеђују се предуслови за заштиту крајњих корисника и на домаћем тржишту.

Применом српских стандарда из ове области очекује се унапређивање нивоа квалитета домаћих производа и услуга акредитованих лабораторија, као и обезбеђење њихове проходности ка европском тржишту.

4 Заинтересоване стране

Све заинтересоване стране у Републици Србији позване су да узму учешће у раду ове комисије, уз осигуравање равноправног учешћа и заступљености свих заинтересованих страна.

У чланству Комисије KS E194 налазе се: водећа компанија за производњу посуђа у Србији, акредитована лабораторија за испитивање и две научно-истраживачке институције, који су наведени у решењу о образовању комисије.

Комисија у будућности има задатак да укључи што је могуће већи број заинтересованих страна.

5 Циљеви и стратегија за остваривање циљева

5.1 Циљеви

- Усвајање приоритетних стандарда из области посуђа и прибора у додиру са храном у складу са интерним правилима Института;

- Усаглашавање националних стандарда и сродних докумената са европским и/или међународним стандардима и сродним документима;
- Преиспитивање свих српских стандарда у року од 5 (пет) година од њиховог објављивања и доношење одлуке о повлачењу оних изворних српских стандарда и сродних докумената који имају исти предмет и подручје примене као европски или међународни стандарди или сродни документи;
- Заступање националних интереса у области рада Комисије пред одговарајућим европским и међународним комитетима за стандардизацију путем учествовања српских стручњака и експерата у раду наведених техничких комитета;
- Примена основних принципа стандардизације;
- Промовисање интереса Института за стандардизацију Србије.

5.2 Стратегије за остваривање циљева

- Праћење рада техничких комитета ISO/TC 166, ISO/TC 186 и CEN/TC 194 и преузимање нових стандарда и сродних докумената;
- Повећање броја српских стручњака и експерата у раду наведених техничких комитета;
- Повећање броја заинтересованих страна које ће учествовати у раду Комисије;
- Спровођење периодичних систематских прегледа и преиспитивања свих стандарда и сродних докумената које је израдила Комисија KS E194 да би се обезбедила валидација примене за све заинтересоване стране које користе ове стандарде;
- Спровођење активности које су усмерене на преузимање европских стандарда, а тиме и на постизање националног интереса и стратешких циљева за испуњавање услова за пуноправно чланство Републике Србије у Европској унији у погледу усаглашавања нашег законодавства са законодавством ЕУ.

6 Фактори који могу утицати на испуњење и имплементацију програма рада

- Недовољно учешће домаћих стручњака на доношењу српских стандарда и сродних докумената;
- Незаинтересованост стручне јавности за учешће у јавној расправи и достављање примедби и предлога у вези са нацртима српских стандарда и сродних докумената који се стављају на јавну расправу;
- Недовољно учешће малих и средњих предузећа у раду Комисије;
- Недостатак финансијских средстава онемогућава обезбеђење одговарајућих превода и упућује на преузимање стандарда методом проглашавања/прештампавања, што умањује значај ових стандарда у пословном окружењу;

- Неблаговремено достављање предлога за доношење српских стандарда од заинтересованих страна при изради плана рада комисије;
- Недовољно придавање значаја раду чланова комисије за стандарде у организацијама које су их делегирале, што резултује нередовним доласцима чланова на састанке комисија за стандарде или недостављањем попуњених гласачких листова у случају дописних седница, а самим тим долази до одступања од плана доношења стандарда.

7 План активности

Активности комисије KS E194 у наредних 5 (пет) година су усклађене плановима рада комисије кроз:

- планове доношења, преиспитивања и повлачења српских стандарда и сродних докумената у наведеној области рада, у складу са интерним правилима и упутствима;
- планове ревизије стандарда (са дефинисаним датумима завршетка ревизије);
- обезбеђивање усаглашености српских стандарда и сродних докумената са европским и међународним стандардима у наведеној области рада;
- учествовање у изради и преиспитивању стандарда и сродних докумената које доносе европске и међународне организације за стандардизацију у наведеној области рада;
- друге послове које предложи надлежни стручни савет.

8 Корисни линкови за све наведене активности

Ради информисања чланова комисије наведени су следећи корисни линкови:

http://www.iss.rs/tc/?national_committee_id=628

http://www.iss.rs/tc/work_programme.php?national_committee_id=628

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=6175&title=Utensils%20in%20contact%20with%20food>

http://www.iso.org/iso/home/standards_development/list_of_iso_technical_committees/iso_technical_committee.htm?commid=53606

http://www.iso.org/iso/home/standards_development/list_of_iso_technical_committees/iso_technical_committee.htm?commid=54250